

I. INSTITUCIONALNA PODRŠKA

Osnovni **cilj projekta** je podrška razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva kroz stvaranje institucionalne mreže na lokalnom i regionalnom nivou. Kao podcilj je ublažavanje regionalnih razlika kroz obezbjeđivanje adekvatne podrške razvoju malih i srednjih preduzeća na lokalnom i regionalnom nivou, kao i dobijanje neophodnih informacija za bolje definisanje vladine politike i strategije u ovoj oblasti.

Osnovni **zadatak projekta** je osnivanje biznis centara koji omogućavaju građanima da na jednom mjestu dobiju sve neophodne informacije.

Oni pružaju sledeće usluge:

- a) Razvojno-analitičke, i
- b) biznis usluge.

Planom aktivnosti Direkcije, predviđeno je osnivanje **7** regionalnih i u okviru njih, mreže lokalnih biznis centara, čime bi se obezbijedila pokrivenost svih opština u okviru Crne Gore, a čija je realizacija u velikoj mjeri i ostvarena. Do sada su osnovani Regionalni biznis centri u **Podgorici** (14.06.2002), **Bijelom Polju** (30.07.2002), **Baru** (29.01.2003), **Pljevljima** (16.04.2003), **Nikšiću** (16.04.2004), i **Beranama** (4.11.2004), kao i lokalni u **Rožajama** (4.10.2002), na **Cetinju** (17.10.2002), i **Žabljaku** (26.08.2004), a planirano je da se formiraju i regionalni centar u Herceg-Novom, i lokalni u Plavu.

Svaki biznis centar prilagođava sadržaj svog **programa rada** nivou razvoja regije na kojoj realizuje svoje aktivnosti, kao i njenim potrebama. Na samom početku, centri analiziraju postojeće stanje (trenutni nivo razvoja), koji podrazumijeva izradu **profila opštine**, odnosno regije koju određena opština pokriva. (Teritorija (površina, položaj, Broj stanovnika -struktura po polu, starosti, obrazovanju, Broj preduzeća -po djelatnostima, Resursi i mogućnosti njihove valorizacije, Razvojni projekti opštine, Postojeće stanje u privredi, Broj (ne)zaposlenih, po strukturi, Učešće opštine u ukupnom DP, Kretanje DP u posljednjih 5 godina).

Neophodno je, zatim, kao uslov svih uslova, formirati **bazu podataka** – analizu postojećeg stanja malih i srednjih preduzeća:

(Broj malih i srednjih preduzeća, Struktura preduzeća po djelatnostima, Ukupan broj zaposlenih, Stopa smrtnosti novoformiranih preduzeća, Broj rastućih preduzeća, Potrebe nezaposlenih - edukacija, savjetovanje, pomoć pri registraciji, itd.)

Svaki centar raspolaže sistematizovanim osnovnim informacijama neophodnih za poslovanje MSP: (Važeća regulative, Način osnivanja preduzeća, Institucije koje se bave malim i srednjim preduzećima, Uslovi dobijanja finansijskih sredstava, Potrebna znanja za biznis, kao i niz drugih korisnih informacija potrebnih za rad malih i srednjih preduzeća).

Po formiranju neophodne baze i sistematizacije osnovnih informacija, **bottom-up pristupom** prikupljeni su podaci od suštinskog značaja za MSP. Ovdje se prvenstveno misli na utvrđivanje njihovih potreba, prepreka i barijera u poslovanju, odnosno njihovom rastu i rastu zaposlenosti.

Navedeni pristup garantuje sve veće povjerenje u kvalitet rada centara, i postupno jača njihov kredibilitet. Ovo je važno zbog poznate sklonosti naših preduzetnika, vlasnika

malih i srednjih preduzeća, da apriori minimiziraju, da ne kažemo potcjenjuju značaj bilo kakve vrste pomoći koja nije materijalna.

Neophodan preduslov za funkcionisanje biznis centara je angažovanje adekvatnog **stručnog kadra**. Zbog karaktera djelatnosti biznis centara i poslova koje će obavljati zaposleni u biznis centrima moraju posjedovati određeni nivo specijalističkih znanja. S tim u vezi organizovali su se razni programi edukacije u cilju podizanja biznis znanja i u 2005.godini.

Specijalistički seminar koji je organizovao **GTZ** (njemačka organizacija za tehničku pomoć i saradnju), – **CEFE** namjenjen je potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate. Kurs je namjenjen i budućim trenerima ovog kursa. **CEFE** (*Competency-based Economies through Formation of Enterprises*) predstavlja skup instrumenata za obuku preduzetnika, uz koji se koristi aktivan i dinamičan pristup radu i metode iskustvenog učenja radi razvoja i poboljšanja menadžerskih i ličnih sposobnosti.

Veliki broj službenika biznis centara je učestvovalo na pomenutom kursu il uspješno završilo obuku.

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, preko Regionalnog Biznis Centra Podgorica, a u saradnji sa GTZ, organizovala je **CEFE kurs** u Podgorici za mala i srednja preduzeća **sa teritorije opštine Podgorica**. Kurs je trajao 15 dana i bio je podijeljen na tri dijela po 5 dana. Takođe, učesnici će moći da konkurišu sa svojim biznis idejama, i biznis planovima urađenim tokom kursa za dodjelu kreditne podrške, koja će se realizovati preko poslovnih banaka.

U sklopu projekta „**Twinning: Slovenija – Crna Gora**“ tri biznis centra (RBC Podgorica, RBC Nikšić, I LBC Cetinje) su uključena u **Twinning seminar** sa partnerom iz Slovenije, Razvojna Agencija sjeverne Primorske – Nova Gorica.

⇒ teme:

- način rada i organizovanost u odnosu na druge agencije,
- predstavljanje projekata, nacionalnih i međunarodnih,
- povezivanje preduzeća (clustering),
- temelji Evropske unije, zašto uopšte regionalizacija?
- finansiranje djelatnosti,
- obuka zaposlenih (projektni management, savetovanje preduzecima, specijalističko savjetovanje),
- vaučerski sistem savetovanja.

Nakon odrađene prve radionice, izražena je potreba za daljom saradnjom, pa je stoga i realizovana uzvratna posjeta partnerima iz Slovenije.

Službenici biznis centara su uključeni u program samozapošljavanja njemačke organizacije »**Help Montenegro**«, gdje vrše selekciju i odabir najboljih biznis ideja i planova (do sada predato oko 500 upitnika, i do sada odobreno 110). Ovaj projekat je u najvećoj mjeri, kao i prethodnih godina, namijenjen izbjeglim i raseljim licima, ali je obuhvaćeno i lokalno stanovništvo. U toku je posjeta jednog broja potencijalnih korisnika kredita, nakon čega će uslijediti dodjela kredita – grantova, a u planu je i monitoring realizacije istih. Odobrene donacije dodjeljuju se isključivo u vidu opreme i/ili materijala, bez gotovinskih isplata. Prosječna vrijednost pojedinačne donacije iznosi oko 1.200 €. Svaki korisnik je u obavezi da vrati 15% od ukupnog iznosa donacije u gotovini odmah po dobijanju opreme, da obavi 10 sati društveno - korisnog rada za lokalnu zajednicu.

U okviru projekta »**Podrška izvozno orjentisanim malim i srednjim preduzećima**«, koji su pokrenuli Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i **SMECA** (Fond za finansiranje izvoznih preduzeća - finansiraju se od strane Svjetske Banke) urađene su prezentacije skoro u svim opštinama, gdje su formirani biznis centri, uz njihovu pomoć. Projekat ima za cilj finansijsku podršku izvozno orjentisanim firmama u cilju ostvarenja njihovog dugoročnog rasta i stabilnosti poslovanja, a u skladu sa programima SMECA-e i procedurama koje je utvrdila Svjetska banka.

I ove godine se ističe **Lokalni biznis centar Rožaje**, sa velikim brojem realizovanih projekata, i značajnih planiranih aktivnosti za naredni period.

Treba pomenuti i Pilot projekat „**Škola u prirodi – Prijestonica Cetinje**“ iniciran od strane **Lokalnog biznis centra Cetinje** odnosno Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, u saradnji sa ministarstvima prosvjete, turizma i kulture i Zavodom za školstvo. Škola u prirodi se prvi put organizuje na ovakav način jer, pored zabavno-rekreativnog sadržaja, oko 300 osnovaca od II do IV razreda, imali su i edukativni program koji obuhvata obilazak svih značajnijih kulturno-istorijskih institucija. Pored toga, organizovana je i ekološka radionica u nacionalnim parkovima „Lovćen“ i „Skadarsko jezero“, a svi polaznici dobili su i po jednu brošuru „Priča o Cetinju“ koja na zanimljiv i ovom uzrastu prilagođen način dočarava istorijske činjenice o Cetinju i Crnoj Gori.

Broj klijenata, najvećim dijelom početnici u biznisu, koji su posjetili različite biznis centre, iznosi **1516**. To je značaj porast (105%) u odnosu na 2004. Najveći porast je zabilježen u broju **savjetodavnih usluga (1052**, u odnosu na 242, u 2004. što iznosi porast od 334%). To se može objasniti prilivom klijenata vezanih za projekat Samozapošljavanja, koji se sprovodi sa njemačkom organizacijom HELP. Takođe se bilježi rast pružanja pomoći registracije biznisa (43%), dok je zabilježen pad usluga i pomoći u uzradi biznis planova (29%). Broj urađenih biznis planova je prošle godine bio veći zbog učešća u projektu »Radimo 2004« u okviru projekta »Legalizacija postojećih i otvaranje novih radnih mjesta«. Usluge pristupa kreditnim linijama su na nivou prethodne godine.

Budući da biznis centri predstavljaju dio sistema podrške i pomoći malim i srednjim preduzećima, oni su u funkciji ostvarenja strateških interesa države kada je ovaj sektor u pitanju. Stoga su i aktivnosti biznis centara koncipirani tako da povećavaju nivo konkurentnosti postojećeg biznisa, da stalno unapređuju ambijent za biznis, ali i da podržavaju proces nastajanja novih i umanjuju stopu «smrtnosti» novonastalih preduzeća.

Tabelarni prikaz ukupnog broja klijenata i vrste pruženih usluga u svim centrima:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
	UKUPNO				
2004	739	91	174	232	242
2005*	1516	131	123	210	1052

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

IZVJEŠTAJ O RADU REGIONALNIH/LOKALNIH BIZNIS CENTARA

REGIONALNI BIZNIS CENTAR PODGORICA

Regionalni biznis centar Podgorica je osnovan **14.06.2002.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Opštine Podgorica – Sekretarijat za privredu. Biznis Centar Podgorica trenutno posluje u okviru Direkcije za razvoj i izgradnju Podgorice, adresa Rimski trg 50. Biznis Centar raspolaže sa jednom kancelarijom u kojoj rade tri zaposlena dipl.ecc.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	130	5	9	6	110
2005*	400	80	31	9	280

Evidentan je porast broja klijenata u odnosu na 2004, što se dijelom može objasniti velikim brojem klijenata u projektu «Samozapošljavanja», koji se realizuje sa njemačkom organizacijom HELP. S obzirom da je predviđeno registrovanje biznisa za korisnike granta HELP, primjećujemo veliki broj usluga u registraciji biznisa.

PROGRAMI EDUKACIJE

- ❖ Radionica »**Vaučerski sistem**« u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Direkcija za mala i srednja preduzeća u saradnji sa Pospešvalnim centrom za malo gospodarstvo iz Slovenije.
- ❖ **Twinning seminar** sa partnerom iz Slovenije, Razvojna Agencija sjeverne Primorske – Nova Gorica.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

- ❖ **Prezentacija »Ispitivanje Balkanskog tržišta«**, šanse da se poljoprivredni proizvodi iz Crne Gore plasiraju na tržištu Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i Srbije.
Prezentaciju su pripremili Booz Allen's Montenegro Private Sector Development & Competitiveness Project (MPSDC) – Projekat razvoja privatnog preduzetništva i konkurentnosti u Crnoj Gori uz učešće Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.
- ❖ **Seminar »Preduzetničke inovacije«**, u organizaciji Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Gea-Collegom iz Slovenije, a koji je bio namijenjen potencijalnim i postojećim preduzetnicima, preduzetničkim konsultantima, te institucijama i organizacijama koje na direktan ili indirektan način posluju sa malim i srednjim preduzećima
Teme na seminaru su bile:
 - Stvaralaštvo i inovativnost
 - Oblici podsticanja inovativnih procesa
 - Rukovođenje inovativnog procesa u preduzeću
 - Stvaralačka preduzetnička kultura u preduzeću
 - Stvaralačko rešavanje problema
 - Case study.
- ❖ **Seminar »Revitalizacija sektora ljekovitog i aromatičnog bilja u Crnoj Gori«**, sa akcentom na revitalizaciju crnogorskog sektora ljekovitog bilja sa tendencijom na izvoz.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- ❖ **Projekat »Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica i interno raseljenih lica u Crnoj Gori 2005/2006. godine«** u saradnji sa HELP-om. Ovaj program finansiran je od strane švajcarske direkcije za razvoj i saradnju i njemačke Vlade kroz Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope.

U Podgorici vlada veliko interesovanje za projekat, i do sada je predato oko 200 upitnika. Do sada je odobren 31 kredit.
- ❖ **Organizacija prezentacije projekta »Energetska efikasnost za MSP u Crnoj Gori«**. Projekat treba da omogući malim i srednjim preduzećima da u relativno kratkom roku, identifikuju neefikasnu i ekološki štetnu upotrebu resursa, preduzmu mjere za poboljšanje energetske efikasnosti i uvođenje obnovljivih energija, i na taj način smanje troškove poslovanja.
- ❖ **Organizacija prezentacije projekta »Podrška izvozno orjentisanim malim i srednjim preduzećima «**, koji su pokrenuli Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i **SMECA** (Fond za finansiranje izvoznih preduzeća - finansiraju se od strane Svjetske Banke).

- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u sljedećim školama: Milorad Musa Burzan, Sutjeska i Štampar Makarije (već treća godina). Za projekat vlada veliko interesovanje.
- ❖ Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, preko Regionalnog Biznis Centra Podgorica, a u saradnji sa GTZ (njemačka organizacija za tehničku pomoć i saradnju), organizovala je **CEFE kurs** u Podgorici za mala i srednja preduzeća **sa teritorije opštine Podgorica**. Takođe su i zaposleni iz Biznis Centra Podgorica pohađali ovaj kurs.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Centar za preduzetništvo i ekonomski razvoj u saradnji sa Regione Piemonte, Centro Estero Camere Commercio Piemontesi (CECCP), Consorzio Piemontese di Formazione per il Commercio Estero, Turismo Torino i Leonardo International projects započeo je u maju 2004. godine projekat u oblastima poljoprivrede i turizma. Za predstavnike kreatora ekonomskih politika i biznis asocijacija održane su aktivnosti obuke i savjetovanja u Podgorici, kojim su prisustvovali i predstavnici Regionalnog Biznis Centra Podgorica. Nastavkom projekta planirane su posjete Italiji.
- ❖ Sastanak sa predstavnicima »**JICA**«, Japanska internacionalna agencija za saradnju i razvoj malih i srednjih preduzeća, a vezano za projekat Tehnička podrška razvoju malog i srednjeg biznisa u Crnoj Gori.

REGIONALNI BIZNIS CENTAR BIJELO POLJE

Regionalni biznis centar Bijelo Polje osnovan je **30.07.2002**, a počeo sa radom 1.09.2002. Osnivači RBC Bijelo Polje su Direkcija za razvoj MSP i Opština Bijelo Polje. U centru rade tri stalno zaposlena službenika. Centar raspolaže sa savremenom opremom, dok su zaposleni osposobljeni za rad na računarima.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	115	22	30	24	39
2005*	133	18	23	27	65

U biznis centru Bijelo Polje, gotovo sve usluge su na nivou prošle godine. Bilježi se porast broja klijenata za 15%, blagi pad u pomoći izrade biznis planova, dok je procenat pruženih savjetodavnih usluga veći (40%).

PROGRAMI EDUKACIJE

- Učešće na specijalističkom seminaru koji je organizovao GTZ – **CEFE** koji je namjenjen potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate. Kurs je namjenjen i budućim trenerima ovog kursa.
- Radionica »**Vaučerski sistem**« u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Direkcija za mala i srednja preduzeća u saradnji sa Pospešvalnim centrom za malo gospodarstvo iz Slovenije.
- Ucesce na seminaru "**Swot analiza**" u organizaciji Austrijsko – Crnogorskog partnerstva B&K.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- Projekat »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica i interno raseljenih lica u Crnoj Gori 2005/2006. godine**« u saradnji sa **HELP**-om.
U Bijelom Polju za projekat vlada veliko interesovanje i do sada je predato oko 100 upitnika, koji obuhvataju opštine Bijelo Polje, Mojkovac i Kolašin. Do sada je odobreno 23 kredita.
- Dolazak grupe iz Francuske "**Asocijacija Beton Montenegro**" koji se bave razvojem ruralnog turizma u organizaciji Regionalnog Biznis Centra -Bijelo Polje i Opštine BP.
- Prisustvo i učešće u **Regionalnoj Turističkoj Konferenciji** u organizaciji Austrijsko-Crnogorskog partnerstva za Bjelasicu i Komove gdje je predstavljena Turistička strategija regiona i ključni projekti.
- Učešće na seminaru u Budvi u organizaciji Znanstvene komore Koblenc i GTZ, tema "**Zanatstvo i Turizam**" na kojem su učešće imali predstavnici zemalja Jugoistočne Evrope u okviru "Pakta Stabilnosti".
- Prisustvo prezentaciji: "**Ispitivanje potražnje na balkanskom tržištu**" u organizaciji USAID i SMEDD
- Učešće u organizaciji balkanskog prvenstva "**Mountainbike na Bjelasici**" u cilju afirmacije planine Bjelasice i valorizacije njenih resursa.
- Učešće na seminaru "**Planinarski domovi i planinarske ture**" u organizaciji Austrijsko-Crnogorskog partnerstva.
- Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u školi Vladislav Ribnikar. Projekat je prihvaćen sa velikim interesovanjem.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Anketiranje preduzetnika u okviru projekta » Podrška izvozno orjentisanim malim i srednjim preduzećima« u organizaciji Fonda za osiguranje i finansiranje spoljnotrgovinskih poslova (SMECA) i Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.
- ❖ Anketiranje preduzeća za projekat "Porodični biznis" u organizaciji Direkcije.
- ❖ Saradnja sa CHF -om za sprovođenje jednog broja projekata koji su od značaja za ekonomski razvoj Opštine Bijelo Polje.
- ❖ Koordinacija u sprovođenju svih aktivnosti za "Otvaranje Bjelasice" u saradnji sa Opštinom Bijelo Polje.

REGIONALNI BIZNIS CENTAR BAR

Regionalni biznis centar Bar je osnovan **29.01.2003.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Opštine Bar – Sekretarijat za privredu. U martu mjesecu, službenik, koji je radio u centru, je otišao na specijalističke studije u Italiju. Od tada se radi na angažovanju novog službenika. Kašnjenje se može objasniti problemima koji su se tada pojavili u lokalnoj samoupravi.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	32	4	10	8	10
2005*	12	0	2	2	8

PROGRAMI EDUKACIJE

- Učešće na specijalističkom seminaru koji je organizovao GTZ – **CEFE** koji je namjenjen potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate. Kurs je namjenjen i budućim trenerima ovog kursa. **CEFE** predstavlja skup instrumenata za obuku preduzetnika, uz koji se koristi aktivan i dinamičan pristup radu i metode iskustvenog učenja radi razvoja i poboljšanja menadžerskih i ličnih sposobnosti.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Centar za preduzetništvo i ekonomski razvoj u saradnji sa Regione Piemonte, Centro Estero Camere Commercio Piemontesi (CECCP), Consorzio Piemontese di Formazione per il Commercio Estero, započeo je u maju 2004. godine projekat u oblastima poljoprivrede i turizma. Za predstavnike kreatora ekonomskih politika i biznis asocijacija održane su aktivnosti obuke i savjetovanja u Podgorici, kojim su prisustvovali i predstavnici Regionalnog Biznis Centra Bar. Nastavkom projekta planirane su posjete Italiji.
- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Jugoslavija.

* Ovo je procjena broja klijenata i usluga, jer je službenik centra otišao na specijalističke studije u martu mjesecu, i od tada je upražnjeno to mjesto.

REGIONALNI BIZNIS CENTAR PLJEVLJA

Regionalni biznis centar Pljevlja je osnovan **16.04.2003** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, Pljevaljske banke AD i Rudnika uglja AD. U centru trenutno radi samo jedan službenik, koji je nedavno počeo sa radom, jer je dotadašnji službenik promijenio mjesto boravka.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	100	20	10	60	10
2005*	20	0	0	10	10

PROGRAMI EDUKACIJE

- Učešće na specijalističkom seminaru koji je organizovao GTZ – **CEFE** koji je namjenjen potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate. Kurs je namjenjen i budućim trenerima ovog kursa, što je osnovni cilj učešća RBC Pljevlja na ovom kursu. U radionicama je učestvovalo **120 preduzetnika**. Za **12 lokalnih experata** takođe su organizovana tri specijalna programa obuke.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Biznis Centar je bio organizator sastanka predstavnika malih i srednjih preduzeća sa lokalnom samoupravom i predstavnicima **Urban instituta**. Ovaj sastanak je predstavljao snimanje postojećeg stanja privrede grada kao dio **izrade Nacrta strateškog plana razvoja opštine Pljevlja**.
- ❖ Biznis centar je član Odbora za projekte ekonomskog razvoja, kao dijela aktivnosti iz oblasti ekonomskog razvoja koje se realizuju u okviru **USAID** projekta razvoja lokalnih zajednica preko demokratskog djelovanja, koje na sjeveru Crne Gore sprovodi **CHF Montenegro**.
- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Salko Aljković. U izboru škole učestvovao službenik RBC Pljevlja.

* Ovo je procjena broja klijenata i pruženih usluga, jer je službenik banke nedavno angažovan na ovim poslovima i počeo sa radom u biznis centru.

REGIONALNI BIZNIS CENTAR NIKŠIĆ

Regionalni biznis centar Nikšić je osnovan **16.aprila 2004.g.** i nalazi se u ul. Njegoševoj br.16. Centar je osnovan u partnerstvu između Nikšićke banke ad i Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U njemu rade dva službenika.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	155	7	50	74	24
2005*	115	9	6	18	82

Broj klijenata je skoro na prošlogodišnjem nivou (uzimajući u obzir da su ovo podaci samo za prvih 8 mjeseci), s tim što je manji broj usluga izrade biznis planova (8 puta) i pristupa kreditnim linijama (4 puta). To se može objasniti kreditnom linijom od strane Vlade i banaka, koja se realizovala 2004.god. u okviru »Legalizacija postojećih i otvaranje novih radnih mjesta«, kada je centar imao značajnog doprinosa. Bilježi se porast savjetodavnih usluga (240%).

PROGRAMI EDUKACIJE

- ❖ Radionica **»Vaučerski sistem«** u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Direkcija za mala i srednja preduzeća u saradnji sa Pospešvalnim centrom za malo gospodarstvo iz Slovenije.
- ❖ **Twinning seminar** sa partnerom iz Slovenije, Razvojna Agencija sjeverne Primorske – Nova Gorica.
- ❖ Prezentacija **»Ispitivanje Balkanskog tržišta«**, šanse da se poljoprivredni proizvodi iz Crne Gore plasiraju na tržištu Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i Srbije.
Prezentaciju su pripremili Booz Allen's Montenegro Private Sector Development & Competitiveness Project (MPSDC) – Projekat razvoja privatnog preduzetništva i konkurentnosti u Crnoj Gori uz učešće Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

- ❖ Predstavnik RBC Nikšić prisustvuje seminaru kojeg organizuje SBDC iz Slovenije u Rogaškoj Slatini.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- II Susret proizvođača zdrave hrane i turizma održan 17.01.2005.g. u hotelu Onogošt u Nikšiću. Direkcija za mala i srednja preduzeća i RBC Nikšić učestvovali su u organizaciji i realizaciji ovih susreta.
- **SMECA** Fond za osiguranje i finansiranje spoljnotrgovinskih poslova i RBC organizovali su prezentaciju 12.04.2005. u Velikoj Sali Nikšićke banke uz prisustvo 21 predstavnika MSP iz Nikšića. Iskazano je veliko interesovanje za programe Fonda kao što su:
 - osiguranje izvoznih potraživanja
 - krediti i garancije za obrtni kapital
 - garancije za dobro izvršenje posla i garancije za avans
 - faktoring
 - tehnička pomoć u uvoznim procedurama i marketingu.

Kasnije su predstavnici RBC Nikšić omogućili sastanke predstavnika Fonda i rukovodećih struktura sledećih preduzeća: Boksiti, Pivara, Livnica Gatti, Tehnostell.

- SMEDA i Help su pokrenuli projekat **Smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa**. RBC Nikšić učestvuje u implementaciji ovog projekta podjelom preko 60 aplikacija zainteresovanim klijentima, davanjem instrukcija. Nakon prve selekcije predstavnici Centra i Help-a komisijski obilaze potencijalne korisnike i procjenjuju i provjeravaju osnovanost za kreditnu podršku. Projekat je u toku. Do sada je odobreno 7 kredita.
- U okviru **Twinninga Slovenija –Crna Gora** menadžer RBC Nikšić je posjetio RRA Sjeverno Primorsku u cilju prenošenja iskustava slovenačkih preduzetnika i uspostavljanje saradnje između preduzetnika ove oblasti i crnogorskih predstavnika. Prezentaciji opštine Nikšić prisustvovali su i G-din ranko Milović ambasador SCG u Sloveniji, predsjednik privredne komore Slovenije, predsjednik SO Nova Gorica i drugi zvaničnici i privatni preduzetnici. Opšta je ocjena da ovakve kontakte treba nastaviti i intenzivirati. Sve ove aktivnosti prpratila je televizija i novine.
- Monitoring kreditne linije **"Povećanje konkurentske sposobnosti domaćih preduzeća – mesna industrija"** je u toku. Do sada su kontrolisani: MI goranović i Martex d.o.o.
- RBC Nikšić obavlja poslove realizacije, praćenja, naplate kredita koje dodjeljuje Ministarstvo poljoprivreda preko Nikšićke banke za uspješne poljoprivrednike na nivou Crne Gore.
- Prvi put u Nikšiću su organizovani **preduzetnički klubovi** u dvije osnovne škole: O.Š. Braća Labudović i O.Š. Mileva Lajović. Iskazano je veliko interesovanje kod učenika i nastavnog osoblja i stvoreni su preduslovi da se u narednom ciklusu uključi

veći broj škola. Pomenute škole su učestvovala na Nacionalnom forumu koji je održan u Podgorici 17.maja.

- Organizovana je prezentacija projekta " **Energetska efikasnost MSP u Crnoj Gori**" u prisustvu velikog broja preduzetnika u prostorijama Nikšićke banke . Projekat su prezentovali predstavnici SMEDA i g-din Markus Exenberger.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Na inicijativu RBC održan je sastanak predstavnika Help-a i UNHCR-a sa gradonačelnikom Nikšića i dogovorena je izgradnja jedne zgrade za raseljena i socijalno ugrožena lica. Dogovorene su i pojedinačne obaveze.
- ❖ USAID/CHF sprovode program CRDA-E Lokalni ekonomski razvoj u opštini Nikšić. Predstavnici RBC volonterski učestvuju u odborima i komisijama u realizaciji ovog projekta.
- ❖ Prisustvovali smo Konferenciji "Integralni razvoj durmitorskog područja" koja je održana na Žabljaku 11.07. o.g.

REGIONALNI BIZNIS CENTAR BERANE

Regionalni biznis centar Berane je osnovan **04.11.2004.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno rade tri službenika i dva pripravnika. Evidentni su problemi u organizaciji rada i aktivnostima koje su preduzete.

BIZNIS USLUGE

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	13	0	2	4	7
2005*	373	0	2	70	301

Neznatan broj klijenata u 2004 je zabilježen za dva mjeseca, jer je centar otvoren u novembru mjesecu.

Što se tiče ovogodišnjeg broja, ukupan broj je zadovoljavajući, ali ne i struktura usluga. Tako da imamo veliki broj savjetodavnih usluga (ostvaren uglavnom prilivom aplikanata za HELP grant), a jako mali broj usluga pomoći izrade biznis planova i registracije biznisa.

PROGRAMI EDUKACIJE

- U toku su programi edukacije za službenike biznis centra, koji obuhvataju teme: izrada fizibili studija i biznis planova, dijagnoza kompanija, vještine komuniciranja i prezentiranja, informaciona tehnologija, marketing, itd.
- Učešće na specijalističkom seminaru koji je organizovao **GTZ – CEFE** koji je namjenjen potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate.
- Radionica »**Vaučerski sistem**« u okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, Direkcija za mala i srednja preduzeća u saradnji sa Pospešvalnim centrom za malo gospodarstvo iz Slovenije.
Program vaučerskog savjetovanja polazi od činjenice da veliki broj ljudi, tehnički vrlo dobro vodi svoj posao, ali im nedostaje poslovno znanje i iskustvo. Taj nedostatak se može nedoknaditi savjetovanjem. Program vaučerskog savjetovanja podrazumijeva subvencionirano preduzetničko savjetovanje, koje je jeftinije, lokalno dostupno i kvalitetno.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- ❖ Prisustvo prezentaciji „**Ispitivanja potražnje na balkanskom tržištu**”, gdje su predstavljene izvozne šanse na trzista Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova i Makedonije, identifikovane prilikom prethodnog ispitivanja trzista.
- ❖ Prisustvo prezentaciji **Fonda SMECA** u Rožajama u cilju bolje edukacije o finansiranju spoljnjostrgovinskog poslovanja.
- ❖ Projekat »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica i interno raseljenih lica u Crnoj Gori 2005/2006. godine**« u saradnji sa **HELP**-om.
Za projekat vlada veliko interesovanje i do sada je predato oko 130 upitnika, koji obuhvataju opštine Berane, Plav i Andrijevica. Do sada je odobreno 27 kredita za ove tri opštine.
- ❖ U sklopu svojih aktivnosti centar je sačinio odgovarajući spisak drvoprerađivača Regiona (Berane, Plav i Andrijevica) sa kontaktnim informacijama.
- ❖ Prisustvo konferenciji „**Integralni razvoj Durmitorskog područja**“, gdje je predstavljen održivi razvoj ovog kraja.
- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Vuk Karadžić. Bilježi se interesovanje za uključanjem većeg broja škola u narednom ciklusu.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Veoma je značajan rad na izradi Web prezentacije: <http://bcberane.tripod.com>
Koja je nedavno nadograđena animacijama u programu Macromedia Flash mx.
- ❖ Napravljen je spisak preduzeća regiona za katalog uspješnih Crnogorskih preduzeća Kojeg treba da izradi **EICC**-a.
- ❖ Na poziv **CHF**-a prisustvovali smo informacionom sastanku CRDA-E programa lokalnog ekonomskog razvoja koji ima za cilj da pomogne nosiocima lokalnog ekonomskog razvoja da bolje razumiju pretpostavke neophodne za ekonomski razvoj.
Identifikuju svoje prednosti i šanse. CRDA-E program za krajnji cilj ima povećanje zaposlenosti, prihoda (naročito u sektorima poljoprivrede i turizma).

LOKALNI BIZNIS CENTAR ROŽAJE

Lokalni biznis centar Rožaje je osnovan **04.10.2002.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Opštine Rožaje. U Lokalnom Biznis Centru Rožaje ispunjena su sva radna mjesta iz Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta Lokalnog Biznis Centra, i u centru trenutno rade pet službenika.

BIZNIS USLUGE

Biznis centar ima dvije vrste usluga:

1. Besplatne usluge

- Upućivanje na adekvatne izvore i adrese gdje mogu dobiti konkretnu tehničku pomoć, savjet, informacije i podršku
- Savjet u vezi strukture i registracije biznisa
- Informacije o izvorima finansiranja
- Obezbeđivanje usluga partnerskih institucija
- Pružanjem osnovnih informacija o pravnoj regulativi (porez, carine)
- Savjet za marketing, itd.

2. Usluge koje se naplaćuju

- Registracija preduzeća
- Obrazloženje poslovne ideje
- Preporuka kreditoru
- Popunjavanje zahtjeva za kredit
- Izrada biznis plana
- Izrada marketing plana
- Revizija postojećeg biznis plana

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	102	29	26	23	24
2005*	395	14	42	70	269

Lokalni biznis centar se uspješno uključuje u realizaciju gotovo svih aktivnosti i projekata koje se sprovode u opštini Rožaje. Potvrda tome jeste i veliki broj klijenata koji se svakodnevno obraćaju za pomoć i usluge biznis centru. Veliki je porast broja pruženih savjetodavnih usluga, pristupa kreditnim linijama (204%), pomoći u izradi biznis planova (61%), dok se bilježi pad pomoći pri registraciji biznisa (35%).

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005. godine.

PROGRAMI EDUKACIJE

- ❖ Seminar «**Zanatstvo i Turizam**» Hotel «Maestral» Miločer, gdje smo razmenili iskustva za predstavnicima zemalja u okruženju oko razvoja turizma.
- ❖ Predstavnik Centra pohađao je **CEFE** kurs koji je namjenjen potencijalnim preduzetnicima, i preduzetnicima koji su nedavno započeli biznis i hoće da poboljšaju svoje poslovne rezultate. Kurs je namjenjen i budućim trenerima ovog kursa.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- ❖ Povodom konkursa za dodjelu sredstava iz budžeta Skupštine opštine Rožaje Nevladinim organizacijama, Biznis Centar je uradio 9 projekata za nevladine organizacije iz opštine Rožaje.
- ❖ Za Nevladine organizacije, potencijalne korisnike sredstava povodom konkursa Skupštine RCG, urađeno je 5 projekata.
- ❖ Urađen je Investicioni Plan za «Kontakt Centar» Berane
- ❖ Urađeno je 6 Biznis plana za privatne preduzetnike iz opština Rožaje i Berane. U toku je izrada Biznis plana za 2 preduzetnika iz Srbije i jedan investicioni plan za Vojsku SCG.
- ❖ U Aprilu je započet projekat pomoći povratnicima iz zemalja zapadne Evrope sa NVO Reintegracija iz Novog Pazara i Nemačkom agencijom za pomoć AGEF. U ovom projektu uključeno je oko 500 povratnika iz opština Rožaje, Berane, Plav, Bijelo Polje, Podgorica, Bar i Ulcinj.
- ❖ Započete sktivnosti sa Humanitarnom organizacijom HELP, u toku je prijavljivanje i ispunjavanje aplikacija, do sada je apliciralo 42 klijenta, a 7 projekata do sada je realizovano, dok su ostali na obradi.
- ❖ Uključenje u Projekat CRDA-e koji sprovodi CHF a finansiran od USAID-a. Biznis Centar je zadužen za raspodjelu aplikacija i ispunjavanje istih, takođe sve aplikacije klijenti mogu dostaviti u prostorijama Centra.
- ❖ Obilazak drvoprerađivača sa konsultantom Direkcije za razvoj MSP
- ❖ Prisustvovanje sjednici organizovanoj na Žabljaku povodom Programa razvoja Durmitora.
- ❖ Sporazum sa predstavnicima Vlade Italije i Predsjenicima regionalnih privrednih komora Italije oko poslovne saradnje drvoprerađivača Italije i drvoprerađivača Opštine Rožaje.
- ❖ Započet projekat «Etno naselje» u Rožajama
- ❖ Monitoring Projekta «Održivi razvoj opštine Rožaje» finansiran od UNDP-a
- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Mustafa Pećanin. Mentor kluba će biti službenik biznis centra.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ Registrovano 4 privredna društva
- ❖ Registrovane 6 NVO
- ❖ Registrovana 3 preduzetnika
- ❖ Izvršen upis 1 privrednog društva u Carinski registar
- ❖ Izvršena 4 produženje registracija privrednih društava u CRPS-a
- ❖ Aktivnosti vezane za Sekretarijat za privredu opštine Rožaje koje su se odnosile na pomoć ovom sekretarijatu prilikom odgovora stranim investitorima kao i na sakupljanje informacija za potrebe ovog sekretarijata
- ❖ Koordinacija projekata svih donatorskih organizacija koji su prisutni na teritoriji opštine Rožaje. (UNDP, USAID, Urban institute, CHF ...)
- ❖ Petnaestodnevni članci u dnevnim novinama «Vijesti» i «Dan» o aktivnostima i rezultatima Centra
- ❖ Gostovanja na lokalnoj televiziji APR
- ❖ U okviru kampanje Made in Montenegro RTVCG posetila je i Biznis Centar Rožaje, kao inicijatora uključivanja «Gradine Company» Rožaje u kampanju «Made in Montenegro»
- ❖ Članak u biltenu EICC-a
- ❖ Reklama na o aktivnostima Centra na Radiju Rožaje.

LOKALNI BIZNIS CENTAR CETINJE

Lokalni biznis centar Cetinje je osnovan **17.10.2002.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno rade tri službenika.

BIZNIS USLUGE

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	82	4	35	31	12
2005*	64	10	17	3	34

Broj klijenata će biti na prošlogodišnjem nivou, jer su preostala još tri mjeseca ove godine. Struktura usluga je nešto drugačija, ali je intenzitet pružanja usluga gotovo isti. Povećan je broj pomoći prilikom registracije biznisa (150%), kao i savjetodavnih usluga (183%), dok je smanjen broj pomoći u izradi biznis planova (105%), i pristupa kreditnim linijama (skoro 10 puta).

PROGRAMI EDUKACIJE

❖ Njemačko društvo za tehničku saradnju **GTZ** organizovalo je **CEFE kurs** za preduzetnike koji se sastojao od 3 ciklusa:

I. 02-06. februar (hotel „Grand“ Cetinje)

II. 23-27. februar (hotel „Vardar“ Kotor)

III. 16-20. mart (hotel „Vardar“ Kotor)

Kurs osmišljen u cilju poboljšavanja preduzetničkih vještina pokazao se veoma praktičnim i korisnim za preduzetnike koji planiraju ili žele unaprijediti svoj biznis zbog specifične metodologije rada i niza praktičnih vježbi i primjera.

❖ **Twining seminar** sa partnerom iz Slovenije, Razvojna Agencija sjeverne Primorske – Nova Gorica.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

❖ Realizacija pilot projekta „Škola u prirodi – Prijestonica Cetinje“

Pilot projekat „Škola u prirodi – Prijestonica Cetinje“ inicirao je Lokalni biznis centar Cetinje odnosno Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, u saradnji sa ministarstvima prosvjete, turizma i kulture i Zavodom za školstvo. Škola u prirodi se prvi put organizuje na ovakav način jer, pored zabavno-rekreativnog sadržaja, oko 300 osnovaca od II do IV razreda, imali su i edukativni program koji obuhvata obilazak svih značajnijih kulturno-istorijskih institucija. Pored toga, organizovana je i ekološka radionica u nacionalnim parkovima „Lovćen“ i „Skadarsko jezero“, a svi polaznici dobili su i po jednu brošuru „Priča o Cetinju“ koja na zanimljiv i ovom uzrastu prilagođen način dočarava istorijske činjenice o Cetinju i Crnoj Gori. Uz bogat program slobodnih aktivnosti zabavne, sportske i edukativne sadržine, djeca su uživala u prednostima smještaja u hotelu „Grand“.

Učesnici su bili učenici iz osnovnih škola „Štampar Makarije“ iz Podgorice, „Vuk Karadžić“ iz Berana, „Vladislav Ribnikar“ iz Bijelog Polja, „Salko Aljković“ iz Pljevalja, „Olga Golović“ iz Nikšića, „Mustafa Pećanin“ iz Rožaja, „Risto Manojlović“ iz Kolašina, „Aleksa Đilas Bećo“ iz Mojkovca, „Bedri Elezaga“ iz Vladimira i „Ilija Kišić“ iz Zelenike. Boravak za djecu je bio besplatan.

Uspjeh pilot projekta u trajanju od 7 dana, na opšte zadovoljstvo i uz pozitivne ocjene i komentare učenika i nastavnika, predstavlja najbolju garanciju njegove održivosti. Nastavak se planira u jesen i na proljeće tekuće školske godine i dalje, kako bi se omogućilo svim osnovcima u Crnoj Gori da uživaju u prednostima dobro organizovanog, lijepog i korisnog boravka na Cetinju.

❖ Uzvratna posjeta Regionalnoj razvojnoj agenciji Severne Primorske

Predstavnici Regionalnog biznis centra Nikšić i Lokalnog biznis centra Cetinje posjetili su okrug Sjeverne primorske, gdje su imali susrete sa tamošnjim razvojnim agencijama i biznis centrima kao i sa brojnim malim i srednjim preduzećima zainteresovanim za poslovnu saradnju sa Crnom Gorom. Očekuje se dalja razmjena informacija i nastavak saradnje.

❖ Program samozapošljavanja HELP 2005/2006

Od maja 2005. do kraja 2006. godine, njemačka organizacija HELP, u saradnji sa Lokalnim biznis centrom Cetinje, realizovaće razvojni projekat zapošljavanja koji obuhvata socijalno ugrožena domaćinstva na teritoriji opštine Cetinje sa zdravom poslovnom idejom za započinjanje ili razvoj sopstvene ekonomske aktivnosti.

Lokalni biznis centar Cetinje je prikupio ukupno 55 uredno popunjenih aplikacija, od kojih je prvu fazu selekcije od strane ekonomskog tima Direkcije za razvoj MSP prošlo 37 aplikacija. Komisija, koju sačinjavaju predstavnici HELP-a i LBC Cetinje, trenutno radi na obilascima odnosno drugoj fazi selekcije kandidata za dodjelu grantova. Do sada je odobreno 14 kredita.

❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Njegoš. Za projekat vlada veliko interesovanje.

OSTALE AKTIVNOSTI

- ❖ osmišljavanje strategije za unapređenje programa projekta „Škola u prirodi – Prijestonica Cetinje;
- ❖ marketing plan i prezentacija biznis usluga koje Centar pruža svojim klijentima (sredstva javnog informisanja, brošure, letci...);
- ❖ analiza stanja i profilisanje malih i srednjih preduzeća na području opštine Cetinje;
- ❖ izrada i ažuriranje web portala sa osnovim podacima o cetinjskim MSP;
- ❖ kontaktiranje srodnih razvojnih agencija i/ili biznis centara u inostranstvu u cilju izrade i realizacije zajedničkih projekata.

LOKALNI BIZNIS CENTAR ŽABLJAK

Lokalni biznis centar Žabljak je osnovan **26.08.2004.** godine od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno radi jedan službenik, koji je nedavno počeo sa radom, jer je dotadašnji službenik promijenio mjesto boravka. Angažovanje stručnih službenika u ovoj opštini predstavlja veliki problem.

BIZNIS USLUGE

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2004	10	0	2	2	6
2005*	4	0	0	1	3

S obzirom da je dolazilo par puta do promjene službenika, to je uslovalo da broj klijenata bude još uvijek jako skroman.

PROGRAMI EDUKACIJE

- Urađena je serija treninga na teme: izrada fizibili studija i biznis planova, dijagnoza kompanija, vještine komuniciranja i prezentiranja, informaciona tehnologija, marketing, itd.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- ❖ Do sada su se aktivnosti bazirale na prikupljanju podataka potrebnih za izradu profila opštine, kao i analize postojećeg stanja malih i srednjih preduzeća.
- ❖ Prisustvo konferenciji „**Integralni razvoj Durmitorskog područja**“, gdje je predstavljen održivi razvoj ovog kraja.
- ❖ Ogranizovani su **preduzetnički klubovi** u osnovnoj školi Dušan Obradović.

* Podaci se odnose samo na prvih 8 mjeseci 2005.godine.